

Андрій КРАВЧЕНКО

**КОМУНІКАТИВНА ВЗАЄМОДІЯ КУРСАНТІВ ВІЙСЬКОВОГО ЗАКЛАДУ
ОСВІТИ У ПЕРВИННІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ
ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА**

Згідно з пріоритетними напрямками, визначеними у Національній стратегії розвитку освіти, інноваційні методолого-теоретичні перетворення в педагогічній науці вносять фундаментальні зміни до організації, структури і змісту комунікативної взаємодії в усіх навчально-виховних закладах, особливо військових. Від рівня підготовки військового фахівця насамперед залежить зміцнення міжнародного авторитету держави, успішність здійснення Збройними Силами заходів із захисту держави, миротворчих місій, формування позитивного іміджу нашої країни.

Актуальність формування комунікативної взаємодії у первинній професійній підготовці полягає в тому, що у цей період вибудовуються основи професіоналізму майбутнього офіцера, розвивається креативність та оперативність мислення, почуття власної і людської гідності, потреби фахової самоосвіти упродовж життя, а отже, сприяє формуванню вільного, повноправного професіонала і громадянина України та світу.

Формування комунікативної взаємодії курсантів у вищому військовому навчальному закладі передбачає внесення конструктивних змін до первинної професійної підготовки, що зумовлено необхідністю модернізації системи навчання і виховання майбутніх офіцерів Збройних Сил України, вдосконалення компетентності командирів та науково-педагогічних працівників військового навчального закладу, наповнення їхньої практичної діяльності гуманним інноваційним змістом.

Аналіз результатів навчально-виховної роботи закладів освіти Міністерства оборони України та проведений пілотажний експеримент (І. С. Мар'єнко) засвідчили, що рівень підготовленості курсантів з комунікативної взаємодії не повною мірою відповідає сучасним вимогам до військової служби та виконання навчально-бойових завдань, зокрема 57,3 % їх не володіють достатніми для цього компетентностями, знаннями, вміннями та навичками.

Більшість офіцерів військового вишу в своїй професійній діяльності застосовують переважно загальні методи та використовують масові заходи виховної роботи, не зважаючи на соціальні зміни та вимоги часу, без урахування індивідуальних потреб і прагнень курсантів. Командири та викладачі не підготовлені до педагогічно доцільного здійснення і проектування розвитку системи відносин курсантів, їхньої професійної і міжособистісної взаємодії. Це призводить до значних прогалин у навчально-виховній роботі, коли головна увага приділяється лише підтриманню зовнішньої авторитарної військової дисципліни, не враховуючи внутрішню сферу в формуванні військового фахівця. Відсутність професійних психолого-педагогічних знань щодо комунікативної взаємодії призводить до зниження загального рівня вихованості та навченості курсантів, а також зумовлює формування неправильного уявлення про подальшу професійну діяльність у військах.

Виникає необхідність виявлення закономірностей, сутності і специфіки процесу формування комунікативної взаємодії у первинній підготовці військовослужбовців — «курсант-курсант», «командир-курсант», «викладач-курсант» — і дослідження наукових основ цього процесу.

Практичне вивчення стану комунікативної взаємодії у сучасному військовому виші виявило недоліки організації цього процесу під час первинної професійної підготовки:

— відсутність науково обґрунтованих методик формування й невизначеність умов і чинників, які сприяють або, навпаки, негативно впливають на комунікативну взаємодію;

— недостатність діагностичної й індивідуальної виховної роботи з курсантами;

— слабкий вплив на процеси комунікації з боку офіцерів і викладачів;

— брак уваги з боку офіцерів і викладачів до потреб молодих людей, відсутність поваги, зневажливе ставлення тощо;

— невміння своєчасно виявляти негаразди у взаємовідносинах та здійснювати їх педагогічну корекцію;

— недостатність професіоналізму у роботі командирів і викладачів, їх невідповідності у питаннях військової педагогіки і психології особистості та колективу.

Як бачимо, соціально-педагогічна і психологічна підготовка командирів і викладачів у військовому вищій потребує вдосконалення, оскільки ефективність спільної діяльності курсантів сьогодні недостатня через відсутність необхідних знань і вад виховного впливу у таких важливих сферах, як ціннісна орієнтація особистості, духовна культура, навчання і професійна підготовка, суспільно-політична обізнаність тощо.

За визначенням А. М. Бойко, «педагогічні кадри нової генерації покликани поєднувати високий професіоналізм із сучасним усвідомленням суспільних потреб. Тому у формуванні особистості вчителя ми вбачаємо два головних аспекти — професіональний і загальнокультурний. Їх умовою й об'єднуючим критеріальним фактором виступає здатність чи нездатність педагога до створення з учнями педагогічно доцільних, морально-естетичних виховальних відносин» [1, с. 14].

Упродовж первинної професійної підготовки надзвичайно важливе місце серед факторів формування особистості майбутнього офіцера посідає військова діяльність у вищому навчальному закладі. Військова діяльність підпорядкована конкретним суспільно-державним цілям, об'єктивно має глибоко гуманістичний характер. Новітнє озброєння та військова техніка значно ускладнили взаємодію військових під час розв'язання навчальних і бойових задач. Отже, умови військової навчально-виховної діяльності вимагають від особового складу узгодженості дій, бойової майстерності та дисциплінованості, що також справляє значний формуючий вплив на особистісне і професійне становлення військовослужбовця. Специфіка військової діяльності полягає:

— по-перше, у тому, що вона готує людину до найважчого та небезпечного для життя виду діяльності — до ведення бою, який вимагає від неї високого напруження моральних та фізичних сил, бойової майстерності, виключної дисциплінованості, готовності до самопожертви;

— по-друге, військова діяльність є діяльністю висококваліфікованою, пов'язаною з вивченням, обслуговуванням та експлуатацією складної сучасної бойової техніки й зброї. У цій діяльності, не зважаючи на високу фізичну напруженість, зростає питома вага інтелектуальної складової, пов'язаної з вирішенням найважливіших розумових завдань;

— по-третє, ця діяльність підпорядковує всі елементи життєдіяльності військовослужбовця забезпеченню головного завдання — постійної бойової готовності підрозділу;

— по-четверте, у ній велика роль моральних вимог до майбутнього захисника Батьківщини. [2, с. 47]

Отже, період первинної професійної підготовки курсантів має важливе значення для формування особистості майбутнього офіцера, оскільки взаємини, що виникають у

цей час, як правило, зберігаються й поглиблюються впродовж усього періоду навчання у вищому військовому навчальному закладі. Спільні випробування еднають колектив, забезпечують сприятливу психологічну атмосферу підтримки й захисту. Проте без організованого керівництва командирів і викладачів самі вони не можуть досягти позитивної сприятливої комунікативної суб'єкт-суб'єктної взаємодії на рівнях «курсант-курсант», «командир-курсант», «викладач-курсант».

Список використаних джерел:

1. Бойко А. М. Оновлена парадигма виховання: шляхи реалізації : монографія. Полтава : ІЗМН. 1996. 232 с.
2. Дзьобань О. П. Діяльність як фактор формування особистості у військовому колективі. *Наукові записки Харківського військового університету*. 1999. Вип. II. Соціальна філософія, педагогіка, психологія. С. 47–49.

Тетяна ЛЕЩЕНКО,
Марина ЖОВНІР

МУЛЬТИМОДАЛЬНИЙ ДИДАКТИЧНИЙ ТЕКСТ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІНОЗЕМНИХ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Глобалізаційні процеси й поступова інтеграція України до загальноєвропейського освітнього простору зумовлюють переформатування традиційної вітчизняної дидактичної концепції на всіх рівнях. Пошук методологічних шляхів для розв'язання цієї проблеми став маркером освітньої парадигми сучасності. Оновлені цілі та зміст діяльності вітчизняної вищої школи сформовані згідно з найновішими світовими стандартами й орієнтовані на формування висококваліфікованого, самостійного, креативного, мобільного, ініціативного й конкурентоспроможного майбутнього спеціаліста. На сьогодні компетентнісний підхід окреслює пріоритетні напрями реформування вітчизняної освіти й потверджує значущість посилення практичного зв'язку сфер освіти і праці.

У цьому руслі модернізується система мовної освіти, зосібна теорія і практика навчання української мови як іноземної, оскільки кількість іноземців, які вступають до вітчизняних закладів вищої освіти, постійно збільшується. «Щорічне зростання кількості іноземних студентів-медиків в українських університетах вимагає від педагогів-словесників пошуку нових ефективних підходів до навчання української мови як іноземної» [4, с. 106]. Паралельно з цим змінюються вимоги до випускників світових медичних ЗВО. «На часі – формування всебічно розвиненої особистості – професіонала, який будь-що прагне до фахового зростання й самореалізації, володіє вмінням використовувати засвоєну теорію в практичній діяльності, а також вправно оперує фаховим інструментарієм» [2, с. 43].

В осередді нашої уваги – іноземні здобувачі медичної освіти в Україні, які, прагнучи отримати кваліфіковану фахову підготовку, свідомо й цілеспрямовано студіюють українську мову. Іноземний здобувач медичної освіти має володіти українською мовою на тому рівні, щоб, оперуючи базовими знаннями про мову, активно застосовуючи їх на практиці, вибудовувати власний усний і писемний дискурс. Вивчення навчальної дисципліни «Українська мова як іноземна» у медичному ЗВО спрямоване на забезпечення базових комунікативних інтенцій інофонів, передовсім уміння комунікувати в навчально-професійній, соціально-культурній і навчальній сферах.